

Кукмара муниципаль районы
Олыяз авыл жирлеге башлыгы
карары

25 декабрь, 2025 ел

№ 6

**Татарстан Республикасы Кукмара районы Олыяз авыл жирлеген 2036 елга
кадәр чорга су белән тәэмин итү схемасын раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында» 2011 елның 7 декабрэндәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында» 2013 елның 5 сентябрэндәге 782 номерлы карары нигезендә

КАРАР БИРӘМ:

1. Татарстан Республикасы Кукмара районы Олыяз авыл жирлеген 2036 елга кадәр чорга су белән тәэмин итүнең кушымта итеп бирелгән схемасын расларга.

2. Әлеге карарны Олыяз авыл жирлегенен мәгълүмат стендларында бастырып чыгарырга һәм «Интернет» челтәрендә Кукмара районының рәсми сайтына урнаштырырга.

Олыяз авыл жирлеге башлыгы:

Р.Ф. Маликов

Олыяз авыл җирлеге башлыгының
2025 елның 25 декабрендәге карары
белән расланган

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

КУКМАРА РАЙОНЫ ОЛЫАЗ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕН

2036 ЕЛГА КАДӘР ЧОРГА СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СХЕМАСЫ

1. Гомуми нигезлэмэләр

Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Олыяз авыл жирлеген су белән тээмин итү схемасы – су белән тээмин итү системасының нәтижәле һәм имин эшләвен, аны хокукий жайга салуны исәпкә алып үстерүне нигезләү буенча материаллар булган документ.

Кукмара муниципаль районы Олыяз авыл жирлеген су белән тээмин итү схемасын эшләү өчен түбәндәгеләр нигез булып:

1. «Су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу турында» 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон;

2. РФ Хөкүмәтенң «Су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында» 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары.

Су белән тээмин итү схемасы территорияль планлаштыру документлары һәм жирлекнең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программалары нигезендә эшләнә.

Су белән тээмин итү схемасы 10 елга эшләнгән.

II. Су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу схемасының төп максатлары һәм бурычлары

☐ техник мөмкинлеге булганда, мондый тоташтыруны башкарырга тиешле капитал төзелеш объектын һәм оешманы су белән тээмин итү чөлтәрләренә тоташтыру мөмкинлеген билгеләргә;

☐ норматив таләпләр нигезендә су белән тээмин итү системаларының ышанычлылыгын арттырырга;

☐ озак сроклы перспективада һәр кулланучыга исәпләгәндә су белән тээмин итүгә чыгымнарны минимальләштерергә;

☐ Олыяз авыл жирлегендә яшәүчеләрне су белән тээмин итү чөлтәрәненә тоташтыру һәм жирлектә яшәүчеләрне хужалык-эчү билгеләнешендәге су белән тээмин итү зарур булганда тээмин итү.

1 бүлек. Жирлек буенча су белән тээмин итү турында белешмэләр

1. Татарстан Республикасы Кукмара районы Олыяз авыл жирлегенә кыскача характеристика

Олыяз авыл жирлеге чиге «Территорияләр чикләрен билгеләү һәм «Кукмара муниципаль районы» муниципаль берәмлегенң һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренң статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 27-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә кабул ителде (үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән).

Олыяз авыл жирлеген составына элге закон нигезендә түбәндәгеләр керә: Олыяз ав., Балыклы ав., Югары Казаклар ав., Түбән Казаклар ав.

Олыяз авыл жирлеген Татарстан Республикасының төньяк өлешендә, Кукмара муниципаль районының төньяк өлешендә урнашкан.. Олыяз авыл жирлеген Байлангар, Зур Сәрдек, Нырья, Сәрдекбаш һәм Янил авыл жирлекләре белән чиктәш.

2025 елның 01 гыйнварына Олыяз авыл жирлегендә халык саны – 1508 кеше.Административ үзәген – Олыяз авылы.

Авыл жирлеген чикләрендәге территория мәйданы – 4313 га. Барлык жирлекнең торак фонды 39,7 мең м.² гомуми мәйданны тәшкил итә, шул исәптән Олыяз вылында – 20,8 мең м.², Балыклы авылында – 9,7 мең м.², Югары Казаклар авылында – 4,5 мең м.²,Түбән Казаклар авылында – 4,7 мең кв.м. (картографик материал буенча).

Рельефы – сөзәк-калкулыклы тигезлек. Хәзерге эрозия процесслары рельефка сизелерлек йогынты ясаган. Районның геологик төзелеше аның Рус платформасы, 2 км тирәнлектә урнашкан кристаллик фундамент кебек тектоник структурага туры килүе белән аңлатыла. Утырма токымнарның калыңлыгы девон, ташкүмер һәм Пермь системалары катламнарыннан гыйбарәт. Мәйданны бер геоморфологик элемент алып тора, аз бүленгән, Геологик кисем литологиясе буенча катламнары куәтләре һәм жәелүләре буенча тигез ятмаган дүрт катламнан артмый, сулы горизонт юк, үзенчәлекле грунтлар киң таралыш тапмаган. Өйрәнелгән мәйдан чикләрендә билгеләнгән үзенчәлекле грунтларга өемле грунтларны һәм пермь яшендәге элювиаль грунтларны кертергә кирәк. Зонада элювиаль грунтлар су бүленешләре битләрендә өемле грунтларның аз куәтле тышчасы булып таралган, күбесенчә чуар төстәгә каты, ярым каты балчыктан тора, физик жилләнүгә кагылган структур элювий катламына кертелгән. Потенциаль су басу дәрәжәсе буенча территория потенциал су басу территориясенә керә.Грунтларның корыч конструкцияләргә карата коррозия активлыгы югарыдан уртачага кадәр үзгәрә. Өске карст катламы юк.Бу районда сөзәклек эрозиясе зәгыйфь һәм уртача интенсивлыкта.

Климаты уртача-континенталь, кышы салкын, жәе жылы. Климатик район – 1В. Тышкы һаваның исәпләнгән температурасы – минус 32 С, ел фасыллары ачык чагыла. Норматив жыл басымы – 30 кг/кв.м.Исәпләнгән кар йөкләнеше – 240 кг/кв.м. Туфрак тунуның норматив тирәнлеген – 1,7 м. Климат өчен ел фасылларының күчеш чорлары кискен алмашыну, озын салкын кыш һәм уртача жылы жәй хас. Чагыштырмача тигез, аз гына калкулыклы рельеф һәм тау киртәләренен булмавы Атлантик океаннан һава агымнарының иреклен үтеп керүенә ярдәм итә, бу исә кышның кырыслыгын киметә. Язын көньяк һәм төньяк юнәлешләрдәге жилләренен киңлекара алмашынуы көчәя. Бу язын тотрыксыз температура режимын тудыра. Май-июнь айларында салкыннарның кабат кайтуы һәм хәтта кар явуы күзәтелә.

Жирлекнең төп табигый ресурслары булып хужалык-эчү билгеләнешендәге жир асты геотермаль сулары тора.

Олыяз авыл жирлеге территориясендә барлыгы 9 скважина һәм 8 манара бар: 5 скважина һәм 4 су башнясы буенча су белән тәмин итү хезмәтләрен «Урал» АХЖК күрсәтә, яңа төзелгән 4 скважина һәм 4 су башнясы Кукмара районының Олыяз авыл жирлеге муниципаль берәмлеге милкендә.

2. Проект карарлары.

Олыяз авыл жирлеген су белән тәмин итүнең проект чишелешләре, челтәр һәм корылмаларның факттагы торышын исәпкә алып, эшләнә торган Генераль план нигезендә ихтыяжның артуы нигезендә гамәлдәге барлыкка килгән су белән тәмин итү системасы нигезендә нигезләнә.

Жирлекне су белән тәмин итү системасы үзәкләштерелгән, хужалык-эчү системасы – билгеләнеше буенча, тупик системасы – конструкциясе буенча.

Халыкка эчәрлек сыйфатлы су бирү хужалык-эчү ихтыяжларына һәм су сибүгә, житештерү предприятиеләренен технологик ихтыяжларына, янгын сүндерүгә каралган.

3. Су белән тәмин итү чыганаclarы, су белән тәмин итү схемасы

Олыяз авыл жирлеген үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системаларының техник-икътисадый торышы

Олыяз авыл жирлегенен үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системасы 9 скважинага һәм 8 манарага нигезләнә: 5 скважина һәм 4 су башнясы буенча су белән тәмин итү хезмәтләрен «Урал» АХЖК күрсәтә, яңа төзелгән 4 скважина һәм 4 су башнясы Кукмара районының Олыяз авыл жирлеге муниципаль берәмлеге милкендә.

Су белән тәмин итү түбәндәге торак пунктларда гамәлгә ашырыла: Олыяз ав., Балыклы ав., Югары Казаклар ав., Түбән Казаклар ав.

Олыяз авылы торак пункттын су белән тәмин итү түбәндәге адреста урнашкан дүрт су алу скважинасыннан башкарыла: Татарстан Республикасы, Кукмара районы, Олыяз авылы, Яшел ур., 7а. 2 скважина 2022 елда 67 метр тирәнлектә борауланган, Үзәк урам, 100 1998 елда борауланган, 85 метр тирәнлектә, Үзәк урам, 101 – 1967 елда борауланган, 65 метр тирәнлектә.

Балыклы авылы торак пункттын су белән тәмин итү түбәндәге адреста урнашкан ике су алу скважинасыннан башкарыла: Татарстан Республикасы, Кукмара районы, Балыклы авылы, Үзәк ур., 60. 1 скважина 1991 елда борауланган, тирәнлеге 70 м, Үзәк урам, 2 скважина – 2022 елда борауланган, тирәнлеге 125 м.

Югары Казаклар авылы торак пункттын су белән тәмин итү Татарстан Республикасы, Кукмара районы, Югары Казаклар авылы, 1 Май ур., 1а адресында

урнашкан ике су алу скважинасыннан башкарыла. 1 скважина 1989 елда борауланган, тирәнлеге 75 м, 2 нче скважина 2024 елда борауланган, тирәнлеге 75 м.

Түбән Казаклар авылы торак пункттын су белән тәэмин итү Татарстан Республикасы, Кукмара районы, Түбән Казаклар авылы адресында урнашкан 2015 елда борауланган тирәнлеге 67 м. булган бер су алу скважинасыннан башкарыла.

Жирлек торак фондының суүткәргеч челтәре диаметры 110мм, 76 мм, 50 мм булган ПЭ100SDR торбалар системасыннан гыйбарәт. Суүткәргеч материаллары: асбестцемент, металл, полиэтилен. Суүткәргеч челтәренә гомуми озынлыгы 8 км.

Жир асты суларының сыйфаты өйрәнелгән химик состав күрсәткечләре һәм микробиологик күрсәткечләр буенча СанПиН 2.1.4.1074-01 «Эчә торган су» норматив таләпләренә туры килә.

Санитар сак зонасының беренче поясы коймасы бар. Скважинадагы су өсте тигезлегенә торышын һәм алына торган суның күләмен күзәтү алып барылмый.

Жир асты суларының сыйфаты өйрәнелгән химик состав күрсәткечләре һәм микробиологик күрсәткечләр буенча СанПиН 2.1.4.1074-01 «Эчә торган су» норматив таләпләренә туры килә.

Торак пунктларда су белән тәэмин итү корылмаларының техник торышы скважиналарның дәрәжәләре һәм дебитлары системалы рәвештә мониторингланмау, челтәрләрнең аварияләгә югары булу, суның сыйфаты норматив таләпләргә туры килүгә карамастан, суны зарарсызландыру буенча заманча жайланмаларның булмавы белән характерлана. Икътисади модель соңгы дистә еллар дәвамында объектларны зур инвестицияләрсез эксплуатацияләүгә нигезләнде, бу инфраструктураны киң колачлы яңарту зарурлыгына китерде.

4. Жирлек буенча үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының төп проблемалары:

1. Кайбер су белән тәэмин итү объектларының санитария нормаларына һәм кагыйдәләренә туры килмәве (су белән тәэмин итү системаларының гигиена нормативлары нигезендә суның тотрыклы сыйфатын тәэмин итәргә мөмкинлек бирми торган санитария-техник торышы канәгатьләнәрлек түгел).

2. Санитария саклау зоналары булмау, йә аларның пояслары чикләрендә тиешле режимны үтәмәү, нәтижәдә су белән тәэмин итү чыганаclarына пычраткыч матдәләр һәм микроорганизмнар эләгү ихтималы аркасында аларның санитария ышанычлылыгы кими.

3. Кулланучыларга су бирә торган суүткәргечләрдә кирәкле чистарту корылмалары (зарарсызландыру жайланмалары) комплексы булмау.

4. Су чистартуның заманча технологияләре булмау.

5. Баш корылмаларның һәм челтәрләрнең бик нык искергән булуы.

6. Куллану урыннарына илтеп житкерү процессында суның күп югалтылуы.

Олыяз авыл жирлеге торак пунктларын су белән гарантияле тээмин итү өчен, тулысынча төзекләндерелгәндә (һәр йорт, жәмәгать биналары һәм коммуналь билгеләнештәге биналар эчендә суүткәргеч челтәрләр урнаштыру) киләчәктә искә алырга кирәк:

1. хәзерге вакытта авария хәлендә булган тирән су скважиналарын, технологик жиһазларны алыштырып һәм оголовокны ремонтлап, капитал ремонтлау, кайбер чараларны башкарырга: насосны һәм тирә-як торбаларны сүтәргә, ике тәүлек дәвамында эрлифт белән су үткәргәгә;
2. жирлекнең барлык торак пунктлары территориясендә гамәлдәге суүткәргеч челтәрен үстерү Ø110÷63мм;
3. гамәлдәге челтәрләрне этаплап реконструкцияләү.

Суүткәргеч челтәрен Ø110÷63 мм киләчәккә ПЭ100 SDR17 ГОСТ 18599-2001 полиэтилен торбалардан планлаштырырга кирәк.

Биналарга керү юлларында су үлчәү узеллары жайланмасын СНИП 2.04.01-85* нең «Биналарның эчке суүткәргече һәм канализациясе» 11 бүлеге нигезендә проектларга.

Су чыгымнарын исәпкә алу өчен, эчке суүткәргеч белән жиһазландырылган һәр бинада су үлчәү узеллары урнаштыру тәкъдим ителә.

Шулай ук гамәлдәге һәр скважинаны су үлчәү узелы белән тээмин итү планлаштырыла.

Суүткәргеч корылмаларында СНИП 2.04.02-84 һәм СанПиН 2.1.4.1110-02 нигезендә санитар саклау зонасы булырга тиеш.

5. Су белән тээмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары.

Санитар саклау зоналары барлык су чыганакларында һәм хужалык-эчү билгеләнешендәге суүткәргечләрдә аларның санитар-эпидемиологик ышанычлылыгын тээмин итү максатларында каралырга тиеш.

Су белән тээмин итү чыганакларын пычранудан саклау максатларында «Су белән тээмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы суүткәргечләрне санитар саклау зоналары» СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләре нигезендә өч поястан торган санитар саклау зоналары оештыру күздә тотыла:

Санитар саклау зоналарының беренче поясына скважина тирәсендәге 30 – 50 м радиустагы территория кертелә. Беренче пояс территориясе киртәләнгән һәм төзекләндерелә, баш корылмаларда эшләмәүче затларга керү тыела.

Икенче һәм өченче чикләү режимнарының санитария саклау зоналары поясы. Икенче һәм өченче пояслар зонасына махсус эзләнүләр нигезендә «Су белән тээмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы суүткәргечләрне санитар саклау зоналары» СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләре нигезендә су алуны ышанычлы санитар яклауны тээмин итә торган территорияләр кертелә. Икенче һәм өченче пояслар территориясендә чикләнгән санитария режимы урнаштырыла.

6. Су белән тәмин итүнең үзәкләштерелгән системаларын үстерү юнәлешләре;

Үсешнең төп юнәлешләре:

1. Су белән тәмин итүнең ышанычлылыгын һәм өзлексезлеген арттыру.
2. Житештерүчән булмаган су югалтуларның кимүе.
3. Объектларның санитар-эпидемиологик таләпләргә туры килүен тәмин итү.
4. Перспектив ихтыяжны тәмин итү өчен, челтәрләрне үстерү.
Төп бурычлар: тузган суүткәргеч челтәрләрнен Ø110÷63 мм, ПЭ100) этаплап реконструкцияләү һәм алыштыру, жиһазларны алыштырып, скважиналарны капитал ремонтлау, санитар саклау зоналарын төзү һәм суны исәпкә алу узеллары белән жиһазлау.

7. Кайнар, эчәргә яраклы, техник су белән тәмин итү һәм куллану балансы;

Жирлекне су белән тәмин итү системасы халыкны хужалык-эчү ихтыяжлары өчен салкын су белән генә тәмин итә. Кайнар су белән тәмин итү йортларда индивидуаль рәвештә башкарыла, техник су белән тәмин итү (су сибү, янгын сүндерү) шул ук системадан тәмин ителә.

- **Су бирү (су белән тәмин итү):** Су бирүнең гомуми тәүлеклек күләме халык саныннан (1527 кеше) һәм су куллану нормативыннан чыгып бәяләнә. Гамәлдәге скважиналарның агымдагы һәм перспективалы ихтыяжларны каплау өчен суммар дебиты житәрлек.
- **Куллану:** Суның төп күләме (якынча 95-98%) халык тарафыннан хужалык-эчү ихтыяжларына тотыла. Аз гына күләме йорт яны кишәрлекләренә су сибү һәм янгын куркынычсызлыгын (башняларда янгынга каршы су запасы) тәмин итү өчен кулланыла. Бирелә торган суның шактый өлеше (бәяләүләр буенча 30-40% ка кадәр) югары дәрәжәдә тузганлык аркасында челтәрләрдә югала.
- **Баланс:** Киләчәктә, агып чыгуларны бетергәннән соң, су бирү күләме перспективалы үсешне һәм сәгәтлек тигезсезлек коэффициентын исәпкә алып, халыкның факттагы куллануы белән корреляцияләнәчәк.

8. Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча тәкъдимнәр;

1. **Реконструкцияләү һәм модернизацияләү:** Гамәлдәге артезиан скважиналарына капитал ремонт (иске жиһазларны сүтү, суны кудыру, насосларны алмаштыру, оголовокларны ремонтлау).
2. **Челтәрләрне реконструкцияләү:** Олыяз, Югары Казаклар, Түбән Казаклар авылларында тузган суүткәргеч челтәрләрнен ПЭ100 SDR17 торбаларына этаплап алыштыру.
3. **Яңа төзелеш:** Торак пунктларның бөтен территориясен колачлау челтәрен үстерү: Олыяз ав., Югары Казаклар ав., Түбән Казаклар ав.
4. **Төзекләндерү:** Барлык скважиналарның санитар саклау проект зоналарын төзү, һәр скважинаны һәм эчке суүткәргечле һәр бинаны су үлчәү узеллары белән жиһазлау.

9. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча Чараларның экологик аспектлар;

Чараларга табигатьне саклау һәм мохитне яхшырту характеры хас:

1. Су югалтуларны киметү жир асты су ресурсларыннан нәтижәле файдалануга китерә.
2. Санитар саклау зонасын төзекләндерү һәм скважиналарны ремонтлау сулы горизонтларның потенциалы пычрануын булдырмый кала.
3. Заманча полиэтилен торбалар куллану системаның герметиклыгын арттыра, челтәрдәге суның пычрану һәм пычраткыч матдәләрнең грунтка үтеп керү куркынычын киметә.
4. Эшләр башкару чорында туфрак катламын саклау, эрозияне булдырмау һәм төзелеш чүп-чарын утильләштерү буенча чаралар күрергә кирәк.

10. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзүгә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал салулар күләмнәрен бәяләү;

Капитал салулар күләме эшләнгән проект-смета документлары нигезендә төгәлләштерелергә тиеш. Алдан бәяләү чыгымнарны үз эченә түбәндәгеләрне ала:

- 5 скважинага капитал ремонт ясау.
- Берничә чакрымга сузылган суүткәргеч челтәрләрен реконструкцияләү һәм яңаны төзү.
- Су үлчәү узелларын төзү һәм санитар саклау зонасын төзекләндерү. Финанслауның планлаштырыла торган төп чыганагы булып, «Чиста су» федераль һәм республика программалары акчалары тора.

11. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү күрсәткечләренең планлы күрсәткечләре;

Схеманы гамәлгә ашыру чорына (10 ел) планлы күрсәткечләр үз эченә түбәндәгеләрне ала:

1. Челтәрләрнең тузуын 30 % тан да артык булмаган дәрәжәгә кадәр киметү.
2. Транспортировка вакытында су югалтуны 10-15% ка кадәр киметү.
3. Үзәкләштерелгән система гамәлдә булган зонада яшәүче 100 % халыкны сыйфатлы эчәр су белән тәэмин итү.
4. Барлык гамәлдәге чыганаclarның санитар саклау зонасын төзекләндерү.
5. Суны исәпкә алу объектларын 100 % жиһазландыру.
6. Су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын норматив күрсәткечләргә кадәр күтәрү.

12. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының ачыкланган хужасыз объектлары исемлеге (алар ачыкланган очракта) һәм аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле оешмалар исемлеге.

Олыяз авыл жирлеге территориясендә үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасының хужасыз объектлары ачыкланмады.